

פרשת בשלח – ומלכותו ברצון

קשה לדרג ניסים.

היום נדבר על קריעת ים סוף, עיקר הפרשה.

לפני שנתחיל, רעיון יפה על כל הניסים. קריעת ים סוף חותמת מערכת אדירה של ניסים.

כשהייתי בבית ספר יסודי, היה בית ספר מעלה, שהיה בית ספר דתי אבל היו בו הרבה לא דתיים.

הרבה מהלא דתיים הבינו שהם רוצים לתת לבנים שלהם חינוך דתי.

כל הזמן הייתי נחשב הדתי. כל הזמן בבית הספר היו ויכוחים אם יש אלוקים או לא.

אני זוכר שכמה פעמים התפללתי לה' שיצא מהשמיים ויסתום לאלו שטענו שהוא לא קיים את הפה.

לא הבנתי תמיד איך לענות להם.

הוא לא יצא.

סיפור נוסף. היתה באמריקה ילדת פלא שניגנה מוצארט כבר בגיל חמש.

כל אמריקה רעשה וגעשה, ואז, לילה אחד בשתיים עשרה בלילה דופקים בדלת שלהם.

איש זקן העלמה הזאת והזאת

אבא שלה כבר עם פיג'מה, אומר שהיא עם פיג'מה.

הזקן אומר: שמעתי שהיא כבר יודעת לנגן כל מיני, ואני כבר מורה למוזיקה שישים שנה ואני לא יודע לנגן כל

כך טוב.

אני לא מאמין שהיא יודעת לנגן את זה כזה טוב. שתבוא ותנגן!

האבא אומר לו: מה אתה נורמלי? אתה חושב שכל משוגע זקן יכול לבוא באמצע הלילה ולבקש הופעה

פרטית? תפתח עיתון!

היא קיבלה אישור, עשתה קונצרטים לאלפי אנשים. אתה חושב שהיא צריכה לעשות הופעה לכל משוגע?

הקב"ה כבר עשה את ההופעות שלו! יש על זה ספרים, יש הכל, יש תיעוד.

אז כל אחד שהרוצה שה' יצא מהשמיים ויגיד שיש אלוקים - זה לא עובד כך.

היתה תקופה שהייתה אלילות גדולה, אז ה' עשה תקופה של אני ולא מלאך - ה' חרג מהנהגות הטבע

הטבעיות.

המלאכים האלו הם חוקי הטבע, הפיזיקה והכימיה. זה השליח.

גם בערב פסח ה' עשה לבד. בתקופה ההיא היו ניסים, עבשיו לא כל פעם שאדם רוצה ה' יצא מהשמיים.

הרמב"ם אומר כדוגמת זה: מהניסים הגלויים לומדים על הניסים הנסתרים.

אני רוצה לדבר היום על עניין קריעת ים סוף.

קשה לדרג ניסים. קריעת ים סוף היה נס גדול, אין מה לדבר.

אבל מכת ערוב היתה עם כל הג'ונגל שבא לפה, כל האמזונס. לא רק האריה.

זה ניסים שאי אפשר לתאר.

אז אפשר לדרג את קריעת ים סוף כיותר?

חז"ל עושים את זה. הם מדרגים את קריעת ים סוף בליגה אחרת, מקום אחר לגמרי מעשרת המכות.

אתן לכם ארבע פרמטרים שבהם קריעת ים סוף שונה, מעולה מעשרת המכות.

א. בכל עשרת המכות ובכל יציאת מצרים כתוב הרבה פעמים "למען תדע כי אני ה'".

אין מלכות בכל עשרת המכות וביציאת מצרים.

איפה יש מלכות? איפה ה' נקרא מלך? רק בקריעת ים סוף. "ה' ימלוך לעולם ועד".

גם בתפילה אנחנו אומרים "מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה".

ומלכותו ברצון קיבלו עליהם - זה עניין השירה.

למה? למה לא רואים את מלכות ה' במכת צפרדע? ביציאת מצרים, שזה דבר כזה אדיר.

מה עושה את קריעת ים סוף דבר כזה מיוחד שיש בה עניין של מלכות?

ב. כל התקופה שבני ישראל היו במצרים, כולל ביציאה, הכינוי שלהם הוא עובדי ה'. עבדות.

תעבדו את האלוקים על ההר הזה.

ביציאת מצרים העבד הופך להיות בן! מלכותך ראו בניך, המעביר בניו.

הביטוי הזה לא מופיע לפני כן (אמנם כתוב בני בכורי ישראל). אבל השימוש פה של בניו צריך הסבר. למה זה דוקא בקריעת ים סוף?

ג. אני רוצה לצטט לכם מאמר חז"ל.
אז ישיר משה נכון כיסאך מאז. מאז ישיר משה אז נכון כיסאך.
מה היה לפני כן? אף על פי שמעולם אתה-ה' היה מלך גם לפני קריעת ים סוף -לא נתיישב כיסאך ולא נודעת בעולמך עד שאמרון בניך שירה.
משל למלך שעשה מלחמה וניצח, ועשו אותו אוגוסטוס (רב מלכים). אמרו לו: עד שלא עשית מלחמה היית מלך, עבשיו אתה אוגוסטוס. ומה יש בין מלך לאוגוסטוס? אלא, המלך הקטן עומד, ואוגוסטוס יושב.
כך אמרו ישראל: עד שלא בראת עולמך היית אתה, ומשבראת אותו אתה הוא, אלא כביכול היית עומד, שנאמר עמד וימודד ארץ.
עד קריעת ים סוף ה' היה כביכול עומד.
אבל, משעמדת בים ואמרנו לפניך שירה ב"אז", נכון כיסאך! פתאום אתה יושב, נתיישב מלכותך וכיסאך נכון.

הווי, נכון כיסאך מ"אז", מאז ישיר.
מה ההבדל בין המלך הקטן לגדול? ה' עומד, ויושב? מה הכוונה שרק מנס קריעת ים סוף ה' יושב?
(כיסא יש בתנ"ך 135 פעמים, מתוכם רק 5 פעמים במובן של כיסא. כל השאר הם במובן של מלכות. כיסא שלמה וכד'.
אז גם פה:).

נכון כיסאך הכוונה שמלכותך נהייתה הרבה יותר חזקה.
בעצם אנחנו חוזרים לשאלה הראשונה: למה דוקא עניין קריעת ים סוף שייך למלכות? מה עושה את קריעת ים סוף לליגה אחרת מכל יציאת מצרים, ששם אין מלכות ובנים?

ג. שם אין שירה! רק פה יש עניין של שירה.
אלו ארבעת הפרמטרים: מלכות, בנים, אוגוסטוס שיושב, שירה.
ננסה להבין מה מיוחד כל כך בקריעת ים סוף.

קודם כל, במשפט אחד מה ההבדל: כל עשרת המכות היו בשפה הקבלית "התערותא דלעילא".
אבל, קריעת ים סוף היה ב"התערותא דלתתא".
עשרת המכות היו במצב שעמ"י לא היו ראויים להם. אנחנו אומרים בהגדה "ואת ערום ועריה" - לא היו להם שום זכויות!
"וחמושים עלו בני ישראל" - חמישית עלו ממצרים, רק עשרים אחוז היו מספיק צדיקים, וכשחסר להם קצת מים - איזה בלאגן.
היו לכם כאלו ניסים! כשחסר לכם מעט מים אתם כך מתלוננים?
משכו וקחו - ידיכם מן העבודה זרה! גוי מקרב גוי! הם היו בתוך המצרים.
בני ישראל היו במ"ט שערי טומאה! (לכן היה צריך לצאת בחיפזון, שלא ירדו לשער הנ' של הטומאה, ואז לא יוכלו לצאת).

עמ"י לא היו ראויים לעניין הגאולה. אם זה היה תלוי בזכויות שלהם - לא היה מגיע להם שום דבר.
גם בתוך קריעת הים בני ישראל מתלוננים - יש טיט, יש ככה.
אתם יודעים, בלעם מסתכל על האוהלים של ישראל ואומר מה טובו אוהליך יעקב. מה טוב? הברזנט?
שאין הפתחים מכוונים זה נגד זה. מה טוב בזה? צניעות. אבל הנה פשט אחר:
בלעם אומר מה טובו, כי בדרך כלל מי שעושה תשובה קצת ה' עוזר לו קצת. מי שעושה תשובה הרבה ה'
עוזר לו הרבה.

אבל בעמ"י הפתחים לא מכוונים זה כנגד זה! פתחו לי פתח כפתחו של מחט, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של עולם!
איך אפשר התעסק איתם? הם עושים תשובה פיצלה וה' עוזר להם המון.
לחג קוראים פסח, כי ה' פסח על הפתח. איזה? גם על ה"פתחו לי פתח כפתחו של מחט" ה' פסח!
אומרים לפי זה שה' פסח אפילו על הפתחו לי. נכון, הוא ביקש מהם דם פסח ומילה, אבל הוציא אותם כמות שהם.

זה הכל היה בחדסד, בלי שהם היו ראויים לזה.

אבל, תדעו לכם, שכל דרגה שאדם מקבל במתנה - לא שווה!
רק נזכיר בקצרה את הרעיון.
אתם יודעים שה' לא עקבי. הוא חוזר בו בהרבה דברים!
הוא ברא את העולם עם אור מיוחד וגנז אותו, כי יש הרבה רשעים שהוא לא רצה שייחננו ממנו.
אז למה הוא ברא אותו מלכתחילה? מה פתאום הוא חוזר בו וגנז אותו?
ה' ברא את אדם, אבל אחרי זה הוא אומר "לא טוב היות האדם לבדו". מה זה לא טוב? אז למה בראת?
אני כותב מאמר, עובר עליו - לא טוב. אני עושה סלט, טועם - לא טוב. חסר מלח, פלפל.
טוב נו, אני לא טוב. אבל ה' לא טוב? אז למה בראת? מה חשבת קודם, שאחר כך החלטת לא טוב?
יש עוד כמה: ה' רצה לברוא את העולם במידת הדין, ראה שהעולם לא יכול להתקיים ושייתף מידת הרחמים.
מה זה כל זה?
דוגמה נוספת: עובר במעי אימו יודע את כל התורה, וכשהוא נולד הוא שוכח הכל. בל תשחית!
הוא יודע את כל הרשב"א, את כל הרמב"ם! לא חבל?
תשובה: לא! כי מה שקיבלת במתנה לא שווה גרוש. תורה שלמדתי באף!
כל העולם נברא בגלל זה, העולם לפני שהוא נברא היה במצב של מעולם ועד עולם אתה א-ל, כולם רואים
את השכינה, אין שום דבר גשמי - למה ה' ברא את העולם?
זו ירידה לצורך עליה! אתם מכירים את הביטוי נהמא דכיסופא. רוצה אדם בקב שלו מתשעה קבים של חברו.
כשאדם מקבץ נדבות וחוזר הביתה - מה הוא מרגיש? מה חושבים עליו המשפחה שלו? אפס!
יש לך חמש מאות שקל, אבל אתה אפס.
אם אני עובד ומרוויח שלוש מאות שקל, אני יותר שמח בהם מאשר בחמש מאות שקל שהייתי יכול להרוויח
מקיבוץ נדבות.
יש הבדל בין to be to have. כשאני מקבץ נדבות, I have, אבל אני אפס, גורנישט.
אם עבדתי בשביל זה, זה שלי! זו המשנה איזהו עשיר השמח בחלקו.
זה לא מדבר על הסתפקות במועט. כתוב בהמשך "שנאמר: יגיע כפיך כי תאכל". אולי חלקי זה מיליון שקל?
אלא הכוונה היא בחלקו! מה שהוא עבד עבדו זה מה שעושה אותו עשיר, רק מה שהוא עבד עבדו.

זה העניין של קריעת ים סוף. קריעת ים סוף היתה בזכות בני ישראל, בעבודתם ובדרגה שהם היו ראויים לה.
נפש החיים זה ספר שחיבר ר' חיים מוולוז'ין, התלמיד של הגאון מוילנא.
בספר הזה יש מחשבה, מוסר וקבלה ביחד! לכן זה ספר כל כך מיוחד.
הוא אומר שבעת קריעת הים אמר ה' למשה "מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל וייעו", כי זה תלוי בהם!
אם הם היו בתוקף האמונה והביטחון, וייעו אל הים בלי לפחד, עוצם ביטחונם יגרום לכך שיעשה להם הנס.
הפסוק אומר שבב"י הלכו בתוך הים ביבשה!
אסור ללמוד תנ"ך כשאנחנו יודעים את סוף הסיפור!
למה לא להיכנס לתוך הים? טיפש מי שלא נכנס! לפני שנה זה נבקע, הגננת סיפרה שזה נבקע. זה פשוט!
לבני ישראל לא היה את ספר שמות. זה לא חכמה לחשוב כך כשאתה יודע שהים יבקע.
נראה אותך גבר, תיכנס לתוך הים!
המים יגיעו עד למותנים, לכתפיים, לסנטר, ושום דבר לא קורה! ומשה אומר להמשיך, ואתה נכנס עד
שהמים מגיעים לאף וצועק לה' כי הגיעו מים עד נפש.
זה מה שאומר נפש החיים. מעוצם ביטחונם. מבחינה הגיונית זו היתה התאבדות!
הרבה יותר פשוט היה להתאבד על המצרים. הם היו כלוהו שש מאות אלף מרכבות, שניים בכל מרכבה
בערך - אלף מאתיים.
הם היו שש מאות אלף גברים מעשרים ומעלה! מיליונים של אנשים. ערב רב היה איתם - יש שלוש דעות
כמה היו: 120 ריבוא, 240 ריבוא או 360 ריבוא.
בני ישראל היו עשרות מיליונים! שש מאות אלף איש מגיל עשרים, לכל אחד היו ארבע נשים נגיד, לכל אישה
היו לפחות שתי לידות, כל לידה שישה בכרס אחת, אז שתיים עשרה ילדים.
זה מיליונים! תתאבדו על המצרים, תאכלו אותם!
שלא לדבר על הפירוש הראשון שרש"י מביא ל"וחמושים עלו בני ישראל": עלו עם נשק!
אפילו תברחו להרים! מה הם יכולים לעשות מול מיליוני אנשים?
ללכת לתוך הים זו התאבדות, זה מה שאומר נפש החיים.

לכן אומר ה' למשה דבר אל בני ישראל וייסעו - זה תלוי בהם! אם הם יבטחו וייסעו לתוך הים ולא יפחדו, מעוצמת הביטחון שלהם שודאי יקרע הים - אז יעשה להם הנס.
 אני מציע לכם, כשאתם ירצה ה' תתחננו: זה יפה להביא פרחים לאשה. חשוב מאוד, שלום בית וזה.
 כשמביאים לאשה פרחים, כדאי גם להגיד לה איזה דבר יפה, לשבח אותה על משהו, תכונה יפה.
 בשיר השירים יש הרבה ביטויים יפים כאלו. אדם בא לאשתו עם פרחים ואומר לה: "לסוסתי ברכבי פרעה דימיתך רעייתי".
 הוא יחטוף סטירה!
 אז קודם כל פשט: הפשט הפשוט הוא כזה. כמה סוסים היו לשלמה? יש סתירה בפסוקים, פעם כתוב ארבעת אלפים ופעם ארבעים אלף.
 הגמרא אומרת: פשוט מאוד! היו לו ארבעת אלפים אורות, בכל אורוה היו ארבעים אף סוסים. מה זה? מאה שישים מיליון סוסים!
 מאיפה הביא את הסוסים? ממצרים.
 תארו לעצמכם: כשלמך מצרים יש מרכבה עם הסוסים הכי טובים, אם נגיד שבכל מצרים היו עשר סוסים - מה אתם יודעים על ארבעת הסוסים של פרעה?
 מתוך עשר סוסים, זה לא אומר הרבה. יכול להיות שהם כולם חרשים וסומים.
 אבל מתוך אלף? נו, מתוך אלף. אם יש עשרת אלפים? טוב, זה כבר. אם יש מיליון? מאתיים מיליון?
 את היחידה והמיוחד! לסוסתי ברכבי פרעה - יכולתי להתחנן עם מיליון, אבל בחרתי אותך על פני כולם.
 זה הפשט.

אבל בוא נראה מה אומר נפש החיים.
 הוא אומר שכמו שבסוסי פרעה היה הפך מנהגו של עולם, שבדרך כלל הרכב מנהיג את הסוס, אבל בפרעה וחילו הסוס מנהיג את הרכבו. בשירה כתוב "רכב וסוסו רמה בים" - מה פתאום סוס ורכבו? העיקר זה הרכב!
 כשהולך אוטו, נופל מטוס - השאלה הראשונה היא מה עם בני האדם! החפצא זה חשוב, הכסף, אבל זה מתגמד לעומת חיי האנשים שהיו שם. אז מה זה סוס ורכבו? היה צריך להיות כתוב רכב וסוס!
 אומר נפש החיים, שבסוסי פרעה הסוס מנהיג את הרכבו, הסוס היה חשוב! הרכב רצה לצאת אחורה, אבל הסוס לא הסכים. אנחנו הולכים קדימה אדוני!
 כך לסוסתי ברכבי פרעה. למרות שה' רכב ערבות, כביכול עמ"י מנהיג אותו על ידי מעשיו, שהופעתו בעולם היא כפי ההתערורות של עמ"י במעשיו.
 נס קריעת ים סוף היה בגלל ההתערורות, הדרגה של בני ישראל. בגלל שהם נכנסו בתוך הים ביבשה, הם כאילו הכריחו את ה' לעשות להם נס. לכן כתוב סוס ורכבו.
 ה' רכב שמים אבל בעזרך! אתה מנהיג אותה, לסוסתי ברכבי פרעה.
 זה קומפלימנט גדול, כל אשה תשמח לשמוע אותו מבעלה.

כל עשרת המכות ויציאת מצרים זה היה בהתערות דלעילא, ונס קריעת ים סוף היה בהתערות דלתתא, על ידי כח בני ישראל.
 עכשיו הדרך סלולה. הגר"א אומר שיש הבדל בין מלך למושל.
 מה ההבדל? מלך הוא רק ברצון העם, אי אפשר למלוך בכח. אפשר לשלוט בכח, לרדות, אבל מלך זה רק ברצון העם.
 דוד הלך להרוג את נבל כי הוא מורד במלכות דוד. אביגיל עצרה אותו, ודוד הודה לה!
 איך היא עצרה את דוד? היא אמרה לו ששמואל משח אותו למלך, אבל העם עוד לא קיבל אותו למלך, לכן לא שייך מלכות!
 זה "כי לה' המלוכה ומושל בגויים" - על עמ"י ה' מלך, אנחנו מקבלים אותו ברצון, אבל על הגויים הוא מושל לעתיד לבוא - והיה ה' למלך על כל הארץ, גם הגויים יקבלו את ה'.

יש לי הסבר מאוד יפה לכיתוח הזה של הגאון מוילנא (הגר"א אומר את זה גם על "המלוך תמלוך עלינו אם משול תמשול בנו").
 הסברא היא פשוטה מאוד. מה הדבר הכי חשוב במלך?
 על תפוח אדמה אנחנו מברכים בורא פרי האדמה, זו המהות שלו. אנחנו לא מברכים "בורא דבר עגול", כי זה לא מהותו, אלא שזה אדמה. אתה מברך על המהות.

מה מברכים על מלך? כבוד. הנקודה המרכזית של מלך זה כבוד.
 למה מלך חייב להיות דוקא ברצון? כי אי אפשר להכריח לתת כבוד. אין דבר כזה.
 אני יכול להכריח אותך להשתחוות לי, לקפוץ. אבל כבוד בא רק מלמטה. אם זה לא בא ממני זו חנופה!
 כל עניין הכבוד הוא שזה מלמטה, שאני נותן לך כבוד.
 לכן עניין המלך יכול לבוא רק מהעם.
 זה דבר אחד.

הרב הוטנר אומר תוספת מאוד יפה שקשורה לדבר הזה.
 הוא אומר שמלך צריך להיות מאותו סוג. למשל: האדם הוא מלך החיות? לא, האריה. למה? כי הוא חיה.
 אדם לא חיה, הוא יכול לשלוט על חיות, להרוג חיות, אבל הוא לא יכול להיות מלך החיות.
 האריה יכול להיות מלך העופות? לא. הוא יכול לטרוף אותם. הנשר הוא מלך העופות כי הוא עוף.
 אומר הרב הוטנר, שמכיוון שמלכות באה מלמטה, היא מראה שיש לך שייכות עם המלך. אם זה בא
 מלמעלה, אז אני יכול לכפות גם על מי שלא קשור אלי, לא שייך אלי.
 אבל אם זה בא מלמטה, זה מראה שאני מכבד אותו, שיש ביננו קשר.
 לכן מלך צריך להיות דוקא מאותו הסוג.
 זו התשובה על השאלות ששאלתי:
 לא שייך מלך בעשרת המכות וביציאה, כי זה הכל היה מלמעלה, בכפייה. זה לא מלך! בשביל שזה יהיה מלך
 זה צרי לבוא מלמטה, התערותא דלתתא. רק אז יש עניין של מלך.
 לכן, כל הזמן הם נקראים עבדים, אבל עכשיו הם נקראים בניים. מלך ועבד הם לא מאותו סוג, כשאני כופה
 ומכריח מישהו אנחנו לא מאותו סוג. אבל אב וכן הם מאותו סוג, ומלכותו **ברצון** קיבלו עליהם!
 המעביר בניו בין גזרי ים סוף.
 זה גם ההבדל בין האוגוסטוס, מלך גדול שיושב, לבין שעומד.
 עמידה זה לא קבוע. אשרי האיש אשר לא הלך בעצת ישרים, עמד, ישב.
 ישיבה זה עניין קביעות. עד קריעת ים סוף, שעמ"י קיבלו את ה', אז הוא היה מלך קטן, יותר מושל ממלך.
 עמד וימודד ארץ.
 אבל כשבני ישראל קיבלו את ה', נכון כיסאך מאז! מאז ישיר משה נכון כיסאך.
 זה ההבדל בין שירה לתודה.
 כשבני ישראל יצאו ממצרים הם אמרו תודה, אבל לא שירה. למה? הם חיכו ליציאת מצרים ארבע מאות
 שנה!
 אלא ששירה זה עניין של הדרגה הפנימית, כשאתה משיג את הדרגה בעצמך.
 כשמישהו עושה לך טובה אתה מכיר טובה, אבל טובה זה שהוא משפיע מלמעלה, מביא לך בלי שמגיע לך.
 כשזה בא מלמטה, אז שייכת שירה.

בהתחלת הפרשה ה' אומר "ה' ילחם לכם, ואתם תחרישון".
 שמעתי מישהו שאמר בחצי בדיחה: ה' ילחם (הגיהה אשכנזית) לכם - ה' ייתן לכם לחם, אבל אתם תחרישון
 - אתם צריכים לחרוש.
 ה' באמת נותן הכל מלמעלה, הוא נותן לחם! אבל אנחנו צריכים לחרוש! זו קריעת ים סוף, החרשה שלנו,
 אז ה' שם עלינו את מלכותו.

השיחה נערכה לפישטחיות הבנתו של העורך,
 וכל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.